

Είναι η φράση που ακούει συχνότερα σε όλο του τον υπηρεσιακό βίο ένας αρχαιολόγος που δουλεύει στο υπουργείο Πολιτισμού. Από το στόμα του ιδιοκτήτη του οικοπέδου ή του μηχανικού, πρόκειται για την πρώτη αυθόρμητη αντίδραση σε περίπτωση που έχουν βρεθεί αρχαιότητες οποιασδήποτε περιόδου στην ιδιοκτησία του. Η φράση αυτή συμπυκνώνει δύο αλήθειες.

Η μία είναι πρακτική: πρόκειται για την απελπισία του ανθρώπου που πρέπει να αντιμετωπίσει τους ρυθμούς της ανασκαφικής έρευνας, την ίδια στιγμή που τα δάνεια τρέχουν. Ακόμη χειρότερα, να αντιμετωπίσει το κόστος της ανασκαφικής έρευνας, αφού πλέον η λογική του ΥΠΠΟΑ είναι το βάρος να πέφτει στον εκάστοτε ιδιώτη, που -αν θέλει να του αποδοθεί το οικόπεδο- πρέπει να πληρώσει και το κόστος της ανασκαφής, μια και οι φόροι του πηγαίνουν όλοι στη μαύρη τρύπα του χρέους και όχι στην ανάγκη να έχει η Αρχαιολογική Υπηρεσία το αναγκαίο προσωπικό για να μην επιβαρύνεται ο πολίτης.

Η δεύτερη είναι ιδεολογική. Κάθε εύρημα συγκρίνεται με αυτό που -στο συλλογικό φαντασιακό- είναι το μέτρο σύγκρισης. Ο τάφος του Μεγάλου Αλεξάνδρου έχει όλα τα χαρακτηριστικά που τον καθιστούν αυτό το «ιδανικό»: ένα σημαντικό ιστορικό πρόσωπο με πολυτάραχη ζωή και θρύλους που τον περιτριγυρίζουν. Την προσδοκία για αμύθητο χρυσάφι και πολύτιμα αντικείμενα. Τη σύνδεση του «ήρωα προγόνου» με το «εθνικό πεπρωμένο». Και, βέβαια, το στοιχείο του μυστηρίου και της δοξασίας. Μπορεί όλες οι πηγές της εποχής να μας διαβεβαιώνουν για το πού τάφηκε ο Αλέξανδρος, μπορεί ακόμη και να περιγράψουν λεπτομερώς την κηδεία του, όμως στο εθνικό φαντασιακό ο «δικός μας» Αλέξανδρος δεν μπορεί παρά να έχει ταφεί στα πάτρια χώματα, κι έτσι -κόντρα σε κάθε στοιχείο επιστήμης ή κοινής λογικής- θα τον αναζητούμε πάντα κάπου εντός των (σύγχρονων, προφανώς) συνόρων της Ελλάδας. Για κάποιο λόγο τον οποίο ακόμη αδυνατώ να κατανοήσω, είναι σε όλους προφανές ότι τα σύγχρονα σύνορα και η εξωτερική πολιτική των χωρών μάλλον δεν σχετίζονται με οικονομικές και πολιτικές σχέσεις, αλλά με το περιεχόμενο μιας λάρνακας κρυμμένης στα σπλάχνα της γης. Κάπου εδώ ακόμη και ο Ιντιάνα Τζόουνς θα σήκωνε τα χέρια ψηλά...

Μπορεί όλα αυτά να μοιάζουν προνεωτερικά, αλλά υπάρχει και κάτι ακόμη, εντελώς μετανεωτερικό, που τα συνδέει. Ο πρωθυπουργός της χώρας δεν έφτασε μέχρι την Αμφίπολη για να υποσχεθεί απλώς «σπουδαία ευρήματα» που συνδέονται με το αρχαίο κλέος, τα εθνικά μας δίκαια ή τη... δικαίωση της πολιτικής του για το Μακεδονικό, όπως διάβασα σε μια απίστευτη μυθιστορηματική αγιογραφία που παρουσιαζόταν ως δημοσιογραφική αποκλειστικότητα. Ηρθε ως εδώ για να αφήσει να πλανάται η υπόσχεση ότι τη θέση της κατεστραμμένης παραγωγής ροδάκινων θα πάρουν τα καραβάνια με τους φορτωμένους λεφτά τουρίστες. Αλλωστε, έπειτα από τέσσερα χρόνια Μνημονίου, η πρώην πληθωρική έννοια της «ανάπτυξης» όλο και περιορίζεται: τώρα το σαξές στόρι αφορά αποκλειστικά το ξεπούλημα της δημόσιας περιουσίας και τον τουρισμό.

Σε κόντρα με τον εθνικό εναγκαλισμό της αρχαιολογίας, σε κόντρα με την αρχαιολογία ως αναζήτηση θησαυρών, η επιστημονική αρχαιολογία έχει καταφέρει εδώ και δεκαετίες να κάνει βήματα μπροστά. Οχι μόνο στον τρόπο που ερμηνεύει τα ευρήματά της, αλλά και στον τρόπο που τα παρουσιάζει στο κοινό. Στην προσπάθεια να ξαναγίνουν «αυτοί οι αρχαίοι» κανονικοί άνθρωποι όπως εμείς, που αντιμετωπίζαν

παρόμοια προβλήματα για να φάνε, να ντυθούν, να χτίσουν τα σπίτια τους, να οργανώσουν τις κοινωνίες τους, να ερμηνεύσουν τον κόσμο γύρω τους και τα αντιμετώπιζαν με διαφορετικούς τρόπους σε διαφορετικές εποχές. Στην προσπάθεια οι αρχαιολογικοί χώροι, τα μουσεία, ακόμη και οι ανασκαφές σε εξέλιξη να είναι χώροι βιωματικής προσέγγισης της ιστορίας και όχι χώροι λατρείας του «αρχαίου κλέους». Στην προσπάθεια ένα λιοκούκουτσο να πάρει τη θέση που του αξίζει δίπλα σε ένα χρυσό στεφάνι και ένα προϊστορικό εργαλείο να μας συγκινεί κι ας μη διαθέτει τις καμπύλες της Αφροδίτης της Μήλου.

Μέσα σε λίγες μόλις μέρες, η υστεροβουλία της κυβέρνησης και η υστερία των ΜΜΕ έχουν καταφέρει να μας γυρίσουν πολλές δεκαετίες πίσω. Κι έχουν καταφέρει και κάτι επιπλέον: να επιβάλλουν τους δικούς τους ρυθμούς στην αρχαιολογική έρευνα – που μέχρι πρότινος ήταν, γενικά, σεβαστό ότι ακολουθούσε την ανάγκη της επιστημονικής τεκμηρίωσης. Τώρα πρέπει να υποταχθεί στους ρυθμούς των δελτίων των 8 και της αναμονής των... πρωθυπουργικών εξαγγελιών στη ΔΕΘ για να μάθουμε -λένε- το περιεχόμενο του τάφου. Από αύριο στους ρυθμούς των φαστ-τρακ «επενδύσεων» και των μεγάλων εργολαβιών.

Με θλίψη σκέφτομαι ότι η επόμενη χιλιοειπωμένη φράση θα είναι: «Εδώ ολόκληρο τάφο ανοίξανε μέσα σε 15 μέρες στην Αμφίπολη, κι εσείς ακόμη κοσκινίζετε μια τομή;»

.....

* Μέλος Δ.Σ. Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων

efsyn.gr